

YATARKEN ALLAH'I ZİKRETMEK*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd- dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ، وَقَدْ كَانَ يَرِيدُ أَنْ يُقَومَ بِهِ،
فَإِنَّ نَوْمَهُ صَدَقَةٌ تَصَدَّقَ اللَّهُ بِهَا عَلَيَّ، وَلَهُ أَجْرٌ*

حِزْبِهِ

(حل. عن عمر)

RE. 445/4 (*Men nâme an hizbihî, ve kad kâne yurîdu en yekûme bihî, feinne nevmehû sadakatün tesaddeka'llâhu bihâ aleyhi, ve lehû ecru hizbihî.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun... Mevlâmız yaptığınız ibadetleri kabul eylesin... Dualarınızı, dileklerinizi ihsan ve ikram eylesin... Sizleri ve bizleri iki cihanın saadetine nâil eylesin...

Aziz kardeşlerim! Efendimiz, başımızın tâcı, Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin mübarek, hikmetli hadîs-i şeriflerinden bir demet okuyup izahına; böylece ilmimizin, feyzimizin artmasına başlamadan önce, başta Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruh-i pâkine hediye olsun diye, sonra onun cümle âl'inin, ashâbının, etbânın, ahbâbının ruhlarına; hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan evliyâullah, sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyemizin ervahına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına; okuduğumuz kitabı te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hocamızın ruhuna, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zahid Kotku Hocamızın ruhuna, şu camiyi bina etmiş olan İskender Paşa'nın ruhuna; bu camiyi zaman zaman tamir etmiş, ayakta kalmasına, bugüne gelmesine yardım etmiş olanların ruhlarına, bu camiden güzeran eylemiş olanların ruhlarına;

Hâsseten uzaktan yakından Peygamber Efendimiz'e sevgisinden, bağlılığından bu ilim meclisine gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun ve biz

yaşayan müslümanlar da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp huzûr-u izzetine sevdiği razı olduğu kullar olarak varalım diye, buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, ondan sonra hadîs-i şeriflerin izahına başlayalım!

.....

a. Günlük Zikrini Yaparken Uyumak

Mukaddimedede okuduğumuz hadîs-i şerifte Efendimiz SAS buyuruyor ki:¹

مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ، وَقَدْ كَانَ يَرِيدُ أَنْ يُقِمْ وَمَبِهِ،
فَإِنَّ نَوْمَهُ صَدَقَةٌ تَصَدَّقَ اللَّهُ بِهَا عَلَيْهِ، وَلَهُ أَجْرُهُ

حِزْبِهِ

(حل. عن عمر)

RE. 445/4 (*Men nâme an hizbihî, ve kad kâne yürîdü en yekûme bihî, feinne nevmehû sadakatün tesaddeka'llàhu bihâ aleyhi, ve lehû ecru hizbihî.*)

(*Men nâme an hizbihî, ve kad kâne yürîdü en yekûme bihî*) “Eğer bir kimse günlük zikir ve ibadet vazifesini yapmak istediği halde, yapmaya niyeti varken uyuyakalırsa; (*feinne nevmehû sadakatün tesaddeka'llàhu bihâ aleyhi*) onun uykusu Allah tarafından ona tasadduk edilmiş bir sadakadır (*ve lehû ecru hizbihî*) ve ona yapamadığı o hizbi yapmış gibi sevap verilir.”

¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.326; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.801, no:21472; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.462, no:24020.

Görüyor musunuz, dinimiz ne kadar güzel!

Bu hadîs-i şerifi Hz. Ömer RA rivayet etmiş. Allah şefaatine erdirsin...

Bu hadîs-i şerifin esas ruhu, ana noktası, can damarı; müslümanın kalbinin, niyetinin esas olduğunu anlatmak. Bu ona bir delil...

Biz müslümanlar kalbi temiz insanlar olmak zorundayız. Niyeti halis insan olmak zorundayız. Bizim için kurtuluş bunda... Fâsit bir niyetle, dışı boyayıp içi kirlî olmakla olmaz; bir noktaya, bir neticeye varılamaz. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri bizim içimizi de dışımızı da biliyor. Kalbimizde sakladığımız niyetimizi de biliyor. Mutlaka temiz, pâk olmak zorundayız. Niyetimizin hâlis olması asıl şart, esaslı şart...

Eğer niyetimiz has hâlis olursa bizim dinimizin bize bahşettiği birçok lütuflar arasında şu lütuf da var ki; bir insan bir iyiliği yapmaya niyet etse de bir mâni çıksa onu yapamasa... Mâni, elinde değil; yapmak istiyordu, bir mâni çıktı, elinde olmayan bir sebeple yapamadı. Allah-u Teâlâ Hazretleri, o niyetinden dolayı ona o sevabı verir. Hadîs-i şerifte böyle bildiriliyor.

Buna mukabil, rahmetinin genişliği ne?

Sevindirmek, müjdelemek için daha da söyleyeceğim, daha genişliğini de söyleyeceğim:

Bir insan bir kötülük yapmaya niyet etse;

“—Gideyim falanca adamı köşe başında kıstırayım, canına okuyayım. İşte sopayı da hazırladım, yedi santim çapında; kafasına bir indirdi mi kafatası çatlar...”

Akşamleyin kötü niyet kurdu, sonradan dedi ki:

“—Ya cezasını Allah versin. Ben böyle yaparsam doğru olmaz. Dinimiz böyle bir şeyi uygun görmemiş. Bu kötülüğü yapmaktan vazgeçtim.”

Veyahut arkadaşlarla sözleştiler:

“—Pazar günü felekten bir gün çalalım!”

Felekten gün çalmıyor, insan aslında kendisini mahvediyor. Ama sonradan dedi ki:

“—Ya bana yakışır mı?.. Benim rahmetli dedem şöyle insandı. Rahmetli nenem tesbihli bir insandı. Benim babam bu hâlime razı gelmez, ahbâbım ayıplar. Bu kötü işten vazgeçeyim.”

Yapmaya niyetlenip de yapmadığı, vazgeçtiği kötülükten dolayı da Allah ona ecir verir. El-hamdü lillâh!

Sonra?

“—Daha büyük bir lütfu” dedim... “Allah-u Teâlâ Hazretleri fazl u kereminden, (*Yübeddilu’llâhu seyîâtihim hasenâtin*) Kötülükleri de iyiliğe çevirecek.”

Affetti; o bir lütuf. Allah-u Teâlâ Hazretleri bir de o kötülükleri iyiliğe çevirerek, öyle de sevap verecek.

Onun için, Rabbimiz’in yoluna sımsıkı sarılalım. Dinimize sımsıkı sarılalım. Çünkü, çok güzel bir dinimiz var. Bu dinden mahrum insanlar çok büyük mahrumiyettedir.

Dünyadaki insanları okuyorsunuz... Dünya şimdi küçüldü; Amerika’da çat dese burada duyuyoruz: Güney Amerika’da şöyle olmuş,

Orta Amerika'da şöyle olmuş, Hindistan'da şu olmuş, Japonya'da bu olmuş..." Her tarafı duyuyoruz.

Muhterem kardeşlerim!

İnsanlar sağlam, hakiki, saf imanın hasretinden ölüyorlar. Hasretinden dudakları çatır çatır çatlıyor. Kimisi o yola sapıyor, kimisi bu yola sapıyor... Kimisi sihirbazın peşine gidiyor, kimisi bilmem neyin peşine gidiyor... Ama hep bâtıllarla, boşlarla uğraşiyor. Dinimizin kıymetini bilin!

İslâm niçin gelmiştir?

Aziz kardeşlerim! Fakihler İslâm'ın beş ana hedefini tespit etmiş; beş tane esaslı hedefi, gayesi var:

1. Birincisi, dini korumak.

Din, Allah indinde İslâm'dır. Hz. Âdem'e de gönderdiği o din, aradaki peygamberlerin tebliği de o, Peygamber Efendimiz'in tebliği de hak din İslâm. Tabii şeriatler farklı ama esas iman bir.

İslâm, bu imanı herhangi bir şekilde saptıran; insanı ota, ata, ite, puta taptıran, yıldıza, güneşe, aya secde ettirten bütün akidelerin hepsinin yıkılması için gelmiştir. Kula kul olmak yok. Maddeye kul olmak yok. Bâtıllara kul olmak yok. Hakk'a kul olmak var.

Esaslı şeylerden birisi bu.

2. Ondan sonra; insanın hayatını korumayı hedef almıştır.

İslâm'ın bütün emirlerinin incelenmesinden çıkan, özünün özü, sihirli, kıymetli, can alacak hülâsası budur: Dini korumayı hedef almıştır, ona çalışır. İnsanlar sağlam şeye bağlansınlar, inansınlar diye bütün gayretiyle o tarafa bastırır.

Hayata önem verir. İnsan; “Ben kendim istersem yaşarım, istersem ölürüm.” diyemez. İnsanın hayatının korunmasına önem verir. Hayatı sen almadın ki sen kendin intihar edeceksin. İslâm'da intihar yoktur, yasaklanmıştır. Sabredersin... Eza cefa gelse, hastalık gelse bile sabredersin.

3. Sonra, nesli korumayı esas almıştır. “Nesiller pâk olsun, kuşaklar sağlam olsun, temiz olsun. Anası belli olsun, babası belli olsun, terbiyesi sağlam.” olsun diye, nesli ele almıştır. Nesli korumak görevine yönelik bir sürü tavsiyeleri var.

4. Sonra, aklı korumayı esas almıştır. Şu dinin büyüklüğüne bak! İslâm, aklın en büyük destekçisidir. Aklı korumayı esas almıştır. Aklın karşısında ne varsa, aklı izâle eden, insanın aklını başından alan, çalan, akılsız yapan ne varsa hepsinin karşısında...

“—Efendim Kur'ân-ı Kerîm'de şarap geçmiş de afyon geçmemiş...”

Baştan aklı alıyor mu? Alıyor. Tamam, bitti. O da haramdır. Çünkü insanın pırıl pırıl net akıllı olması lazım. Aklı korumayı da esas almıştır.

5. Malı da korumayı esas almıştır. Müslüman; “Mal benim değil mi? İki arabayı karşı karşıya geçiririm, tokuştururum!” diyemez. İsrâf

yapamaz. Mala telef veremez. (*Lâ darara ve lâ dırâr*) Kendisi birisine kızdı diye gidip atını öldüremez, harmanını yakamaz.

“—O öyle yaptıysa ben de onun harmanını yakarım. Ben de onun atını öldürürüm, koyunlarını öldürürüm...” diyemez.

Yapamaz! Mala zarar da yok.

Görüyorsunuz, İslâm'ın ne kadar mâkul esasları vardır, ne kadar insanların maslahatını düşünmüştür, ne kadar hayırına esaslar koymuştur... Bu din, Allah'ın bize eşi emsâli bulunmaz bir büyük ikrâmıdır. Emsalsiz bir ikramdır, başka ikrâma da benzemez.

Kardeşlerim! Bu dine sımsıkı sarılın!

Her iyi şeyin çok düşmanı vardır. Kuyumcuları soyarlar. Kıymetli şeyin peşinde dolaşan düşman çok olur. Bu dininizi iyi koruyun!

“—Efendim ben koruyorum.”

Aman dikkat et; yanlış fikirlere, yanlış inançlara, yanlış kanaatlere, yanlış düşüncelere sahip olma! İslâm'ı iyi anla!

Bazı kardeşlerimizin İslâm'ı iyi anlamadığını görüyorum, duyuyorum; üzülüyorum. Bu benim konuşmam belki evlenmiş kardeşime gider. Çünkü banta alınıyor. Beni affetsin. Hakkı söylemek zorundayız.

Evlenmiş; hanımının yanında yatmıyor, öbür dairede yatıyor.

Olmaz ki!

Hadis-i şerifte buyrulmuş ki:²

وَلِزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا

(م. عن عبد الل بن عمرو)

(*Ve inne li-zevcike aleyke hakkan*) “Karının da senin üzerinde hakkı vardır.”

Eve misafir geliyormuş; kendisi öbür dairede, misafir bu dairede. Olmaz!

“—Ben sofu insanım.”

Ya sofu insanın hanımına muhabbet etmesine mâni yok. İslâm böyle bir şey dememiş. Aile münasebetleri sapasağlam olacak. Gayet hoş olacak. Efendimiz SAS’in hayatı, âilevî düzeni ortada. Bağırma, çağırma, dövme yok.

İslâm’ı iyi anlamıyorlar.

“—Çocuğumu iyi yetiştireceğim...” diye, mühendis bir başka kardeşimiz... Avrupa’yı görmüş mübarek... Çok sevdiğim bir kardeş. Neticede benim konuşmamı belki o da banttan, şuradan buradan duyacak... O da affetsin. Avrupa’yı görmüş, Amerika’yı görmüş, mühendislikten sonra iktisat ihtisası yapmış... Çocuğu iyi yetişsin diye öyle dövüyormuş ki... Kafasını duvara vuruyormuş!

Olmaz ki!..

“—Efendim o benim çocuğum!” Çocuğun ama:

² Müslim, *Sahîh*, c.VI, s.41, no:1963; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA’dan.

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ. وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ. وَصَاحِبَتِهِ
وَبَنِيهِ. لِكُلِّ امْرِيٍّ مِنْهُ مِ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ

(عيس: ٣٤ - ٣٧)

(Yevme yefirrü'l-mer'ü min ahîh. Ve ümmihî ve ebîh. Ve sâhibetihî ve benîh. Li-küllî'mriin minhüm yevme izin şe'nün yuğnîh.) [O gün kişi kardeşinden, annesinden ve babasından, hanımından ve çocuklarından kaçır. O gün herkesin kendine yetip artacak bir derdi vardır.] (Abese, 80/34-37)

İnsan yarın çocuğundan da kaçacak. Rûz-ı mahşerde “Çocuk da benden hak ister; aman gözünden uzak kaçayım!” diye kaçmaya çalışacak.

Çocuğun yarın;

“—Babam beni haksız yere dövdü.” diye yakana yapışır.

Oğluna da zulmetmeyeceksin!

“—Canım, evin içindeyim, sana ne?!”

Olmaz! Ne “Sana ne!” var, ne “Bana ne!” var; Allah'ın emri neyse hepimiz o emirlerin karşısında saygılı olacağız, el pençe divan duracağız.

Müslüman, çocuğuna asil insan muamelesi yapacak.

“—Evlâdım, lütfen şuraya oturmaz mısınız? Hadi evlâdım, şunu şöyle yapıver...”

Sen ona ne kadar asaletle muamele edersen aziz kardeşim, o kadar asil insan olur.

Sen onu döversen, terbiye mi ediyorsun?

Hayır. Ruhunun bir parçasını yıkıyorsun. Çocuk yıkılıyor. Dayak yemeye alıştıyorsun, horlanmaya alıştıyorsun. O cemiyette sonra nasıl başarı kazanacak? Etrafımızda Bulgar var, Yunan var, Amerika var, İngiliz var, Rus var. Bir sürü hasım var... Evlatlarımızı iyi terbiye edeceğiz. Milletimizi iyi terbiye edeceğiz. Çocuklar, insanlar hürriyetine, haysiyetine düşkün, akıllı, mantıklı, sapasağlam, pırıl pırıl insanlar olacak.

“—Höyt! Öyle yapma! Höyt! Böyle yapma! Sus! Otur!

Konuşma!..” dersen, ne olur? Çocuk gelişemez. Normal, bırak, söylesin.

Hız. Ömer’e cemaatin içinden dediler ki:

“—Ya Ömer! Sen eğer doğru yolda olmasan, seni kılıçlarımızla doğrulturduk!”

Söz hürriyeti var. Fikirleri söyleyecek.

Şunu demek istiyorum: Evlatlarımızı iyi yetiştireceğiz. Ailemiz sağlam olacak. Kendi işimiz temiz olacak.

Kendi kızımın evine gittim. Yani kendi evim... Tabii 20-25 senelik yuva... Eşyaları biriktirmişiz. Eşyanın çokluğundan ziyade temizlik mühim... Evinin merdivenlerinden çıkarken duvarlar tertemiz badanalı mı değil mi?

“—Hocam değil, ne yapayım, apartmanda başkaları da var...”

Olmadı! İslâm temizliği emretmiştir. Merdivenlerin aşığıısından yukarıya kadar tertemiz olması lazım!

Kadınlar badanayı eskiden bir pazar günü yapardı. Kadınların temizlik meyanında yaptığı bir şeydi. Kireci tenekenin içinde karıştırırlar, fırçayla duvara sürerler. Kerpiç bir ev; dışarıdan bakarsın, pırıl pırıl, ne güzel... Toprak bir ev; içi kireç badanalı, gayet güzel. Yüznumara; kerpiçten yapılmış, duvarı eğri büğrü, sıvası tam muntazam değil; ama tertemiz, bembeyaz...

Duyduğum zaman ecdâdımızla çok iftihar ettim. Birisi anlattı:

“—Bizim küçüklüğümüzde çocuğa beyazdan başka koyu renkli elbise giydirmek ayıp sayılırdı.” dedi.

Şaşırdım. Niye ayıp sayılınsın?

Şimdi cemaate bakıyorum; kimisi kahverengi giymiş, kimisi lacivert giymiş...

“—Koyu renkli giydirmek ayıp sayılırdı.” Neden?

“—Bu temizlikten kaçıyor da kiri belli olmayacak koyu renkler seçiyor derlerdi.” diyor.

O kadar temiz ki beyazı giydirmekten çekinmiyor. Eğer beyazdan gayri giydirirse; “Bu temizlikte pek o kadar azmi sağlam değil de kir kaldıracak şeyi giydiriyor.” diye ayıplanırmış. Biz böyle bir neslin torunlarıyız.

Bizim ninelerimiz —Allah rahmet eylesin— namazda ayrı şalvar giyerlermiş. Öteki şalvarı da temiz zaten ama öyle temiz pak insanlar...

Çamaşırın şartlanması diye bir şey vardı. Temizliğe dikkat ederlerdi.

Dinimiz güzeldir, sahip olalım. Hülâsa-i kelâm budur.

Burada da niyet iyi olunca, insanın neler kazandığının alâmeti... Filanca kardeşim her akşam şu kadar âyet okuyup, bu kadar tesbih çekip, şu kadar ibadet edip öyle yatmaya niyetli... O onun o gün akşamki hizbi.

Hizb, vird demek; o günkü yapması gereken dualar, tesbihler ve saire...

Bunu yapacaktı; ama yatsıdan sonra eve geldi, otururken koltuğun üstünde uyuya kaldı. Yanına yatıvermiş, yattığının da farkında değil... Bir de baktı ki, farz edelim sabah ezanları okunuyor. Kardeşim çalışıyor, gündüz yorulmuş, tesbihi yapacaktı, niyeti de vardı; “Yatsıdan sonra eve gideyim de tesbih çekeyim!” diyordu. Ama koltuğun üstünde sabahlayıvermiş, yapamadı.

Ne olacak? Allah ona o yapamadığı ama niyet etmiş olduğu şeyin sevabını verecek. Allah’ın ona bir ikrâmıdır.

Bu neyi hatırlattı size?

Bir insan Ramazan’da oruca niyet etti. Oruç tutuyor. Ama bir yere gitti, farkında değil; buzdolabını açtı, sütü içti, yemeği yedi... Elma yedi, meyve yedi... Sonra aklına geldi;

“—Ya bugün Ramazan’ın biriydi, ben oruçluydum. Hay Allah! Tüh! Unutmuşum!..”

Orucu bozuldu mu?

Hayır. Unutarak yemiş olan bir insanın orucu bozulmadı. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; “—O yemek ona Allah’ın ikrâmıdır.”

Hem orucu devam ediyor hem de yemek yemiş oluyor. Allah ikram ediyor.

Bu uyku da öyle... Bakın dinimiz ne kadar güzel!

Allah bize dinimizi bütün kalbimizle yaşamak nasib eylesin... Dinimizi sevdirdin. Dinimize ihtimam göstermeyi cümlemize nasib eylesin...

b. Evin Damında Uyumak

Bu hadîs-i şerif bir başka hâdiseyi anlatıyor. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:³

مَنْ نَامَ عَلَى إِجَارٍ، لِي سَ عَلَيْهِ مَا يَدْفَعُ قَدَمَيْهِ،
فَخَرَّ، فَقَدْ بَرِئْتُ مِنْهُ الذِّمَّةَ ؛ وَمَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ
إِذَا ارْتَجَّ، فَقَدْ بَرِئْتُ مِنْهُ الذِّمَّةَ

(حم . عن زهير بن عبد الل عن بعض الصحابة)

RE. 445/5 (*Men nâme alâ iccârin, leyse aleyhi mâ yedfeu kademeyhi, feharre, fekad beriet minhü’z-zimmetü; ve men rakibe’l- bahre ize’rtecce, fekad beriet minhü’z-zimmetü.*)

(*Men nâme alâ iccârin*) “Bir adam ki evinin damında uyuyor...” Her evi bizim evler gibi düşünmeyin. Bizim burası yağmurlu bir bölge;

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.271, no:22387; Züheyr ibn-i Abdullah Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.360, no:41370; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXI, s.461, no:24017.

biz burada evin üstüne eskiden beri kiremit yapmışız, yani meyilli çatı yapmışız, yağmur akar gider. Ama gidin Doğu Anadolu'ya, Güneydoğu Anadolu'ya; oralarda evlerin üstü düzdür.

Mardin, Diyarbakır veyahut bizim Ege'nin köyleri filan; hava sıcak oldu mu dam üstünde, evin üstünde yatarlar.

Iccâr, evin üstü, dam üstü demek.

“—Bir kimse orada uyursa; (*leyse aleyhi mâ yedfeu kademeyhi feharré*) ama kendisinin ayaklarının döndüğü zaman karşısına engel olacak, mâni olacak bir şey olmazsa ve düşerse, (*fekad beriet minhü'z-zimmetü*) ona zimmet yok!”

Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin indinde mes'uldür. Onun için herhangi bir af, müsamaha bahis konusu değildir. Allah'ın zimmetinde değildir, hıfz u himâyesinde olmaz. Çünkü tedbire riayet etmedi.

(*Ve men rakibe'l-bahre ize'rtecce*) “Bunun gibi, bir insan, hava fırtınalı, dalgalı; tuttu gemiye bindi... Kayık küçük, bu havada çıkılmaz, fırtına koptu... (*Fekad beriet minhü'z-zimmetü*) O zaman onun da üzerinde zimmet yok.

Yani, “Allah onu himaye etmez ve o başına gelen şeyde sorumluluk omuzuna biner; hiç kaçacak bir nokta bulamaz, mes'ul olur.” demek.

Bu hadîs-i şerifin ana fikri, ruhu şudur ki; müslüman tedbirini alacak.

Mâlum, tevekkül konusunda birisi dedi ki:

“—Yâ Rasûlallah, ne yapayım? Devemi salıvereyim, Allah nasıl olsa korur mu diyeyim?”

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁴

قَيْدٌ وَتَوَكَّلْ

(هـب. عن عمرو بن أمية الضمري)

(*Kayyid ve tevekkel*) “Deveni bir yere bağla, tedbirini al; ondan sonra tevekkül et!” Yâni, “Tedbirini al, takdiri Mevlâ’ya bırak!”

Bir grup insan bir kenarda oturmuşlar. Hz. Ömer RA yanlarından geçerken bakmış; oturuyorlar, bir iş yapmıyorlar. Hz. Ömer bu, bütün ümmetten kendisini mesul hissediyor. Dicle’nin kenarında bir kurt bir kuzuyu kapsa kendisini mes’ul hissediyor, korumam lazımdı diye düşünüyor. Bakmış bir kalabalık, boş yere oturuyorlar.

“—Siz ne kimsesiniz? Ne arıyorsunuz? Grup olarak ne yapıyorsunuz burada?” demiş. Yani, “Niye çalışmıyorsunuz? İşiniz gücünüz yok mu?” demek istemiş.

Demişler ki:

“—Biz tevekkül erbâbıyız, ehli tevekkülüz. Allah bizim rızkımızı verir. Ne olacak çalışıp... Allah herkese yarattığı zaman rızkını yazmamış mı?

الرِّزْقُ عَلَى اللَّهِ

⁴ Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.80, no:1211; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.368, no:633: Amr ibn-i Ümeyye ed-Dâmirî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.101, no:5688; Keşfü’l-Hafâ, c.II, s.104, no:1905; Câmiü’l-Ehâdis, c.XV, s.211, no:15339.

(*Er-rizku ale'llàh*) değil mi? “Allah herkese rızkını verir.”

Bir muhakeme tarzı, bir düşünce... Çünkü hakikaten Allah kulun rızkını tekeffül etmiştir.

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تَعِدُونَ

(الذاريات: ٢٢)

(*Ve fi's-semâi rızkuküm ve mâ tûadûn*) [Semâda da rızkınız ve size va'dedilen başka şeyler vardır.] (Zâriyât, 51/22)

Allah-u Teâlâ Hazretleri Rezzâk'tır, kulların rızıklarının hepsini erıştırir. Yarattıktan sonra halsiz mecalsiz komaz.

Hz. Ömer bir sinirlenmiş...

Hz. Ömer kim? Peygamber Efendimiz'in en yakın sahabîsi, en yakınlarından birisi... Hücre-i saadette kabirde bile aynı yerde yatmak nasib olmuş. Oradan anla... Ben öyle anlatıyorum. Hz. Ömer'e kızanlar var da...

Ya kızılacak bir insan olsa, nasib olur mu Rasûlüllah'ın yanında yatmak? Milyonlarca insanın ziyaret ettiği, dua ettiği bir mübarek mahalde Rasûlüllah ile kabir komşuluğu bir hayırsız insana nasib olur mu? Anlasana biraz, hiç mi idrakin yok? Hiç mi fehmin yok?

Çatıyorlar.

Muhterem kardeşlerim!

Tabii her insanın yaptığı iş, bir yandan bakarsan iyi görünür, bir yandan bakarsan kötü görünür. İnsanlar anlayamaz, işin iç yüzünü Allah bilir.

Ama bir de insanın umumî bir özelliği vardır. Meselâ Peygamber SAS Efendimiz'e ne demişler?

“—*Muhammed el-Emîn*, emniyetli Muhammed...”

Ömer el-Faruk; Hakkı bâtıldan tefrik etmekte sapasağlam muhakemesi olan Hz. Ömer... Âdil; hakkı bâtılı, eğriyi doğruyu şıp diye ayırt edebilen bir kimse.

Ebû Bekir es-Sıddîk; tasdikte hiç tereddüt etmeyen, imanı, bağlılığı sapasağlam olan...

افضل الناس فى التصديق ابى بكر رضى الله عنه

(*Efdalü'n-nâsi fi't-tasdîk ebû bekrin radiya'llâhu anh*) [İnsanların tasdik bakımından en faziletlisi Hz. Ebû Bekir RA'dır.] Hiç tereddüt etti mi?

Dediler ki;

“—Yâ Ebû Bekir, senin bu bağlandığın şahıs bir de Mi'raca çıktım diyor. Sanki bir gecede kalkmış da Kudüs'e gitmiş.” Ona itiraz yollu söylediler. O da dedi ki:

“—O dediyse öyledir.”

Yalan söylemez, biliyor çünkü...

“—O dedi mi? Siz mi uyduruyorsunuz, o mu dedi?”

“—Yok, biz uydurmuyoruz, vallahi o dedi...”

“—Tamam, o dediyse öyledir.” dedi.

İtimat, bağlılık...

Hakikaten de Hz. Peygamber el-Emîn; yalan söylemez, yanlış söylemez, eksik söylemez.

Yanında bir kusur işlense susmaz. Takrîrî sünneti var. Efendimiz'in yanında bir şey yapıldığı zaman ses çıkartmamışsa diyorlar ki:

“—Sükût etti, yoksa müdahale ederdi. Etmediğine göre bunda bir mahzur yok.”

Sünnet-i takrîriyye; ses çıkartmamış, demek ki olabilecek bir şey.

Hız. Ömer RA'dan bahsediyorduk. Onun din anlayışı iyi demek istiyorum. Dini güzel, tam kavramıştır, ruhunu iyi anlamıştır. Tevekkül nedir, Allah'a dayanmak nedir, onları iyi bilecek bir insandır. Dedi ki:

“—Siz mütevekkiler değil, müteekkillersiniz, yiyicilersiniz; çalışmıyorsunuz, başkasının sırtından geçiniyorsunuz!”

Mütevekkil o kimsedir ki; tarlayı sürer, tohumu eker, üzerine düşen her türlü hizmeti ifâ ettikten sonra Allah'ın rahmeti yağmurundan ümit tutar, Allah'a tevekkül eder:

“—Ben üzerime düşen kulluk vazifemi yaptım. Elbette Mevlâ beni aç açık bırakmaz. Elbette buğdayım mahsul verir. Elbette bunun bir karşılığını görürüm.” diye...

Tevekkül öyle, yani vazifeyi yaptıktan sonra... Tevekkül, deveyi bağladıktan sonra... Sen kul olarak üzerine düşeni yapacaksın, ondan sonra tevekkül edeceksin.

Adam damın üstünde uyumuş. Korkuluk yok. İnsan uykuda bacağını bu tarafa atar, öbür tarafa atar... Pat diye damdan düştü. Tedbir almadığı için mes'ul...

Fırtınalı havada sandala bindi. O zamanın sandallarını da düşünün, şimdikinin yanında o zamanın hâlini de düşünün. Alabora oldu, boğuldu; mes'ul...

Bu hadîs-i şerif bize vazifelerimizi hatırlatıyor. Vazifeleri yapmadığımız zaman mazeretimizin kabul edilmeyeceğini bildiriyor.

Muhterem kardeşlerim!

O halde, hanımımıza karşı vazifelerinizi bilin! Çoluk çocuğunuza karşı vazifelerinizi bilin! Rabbiniz'e karşı kulluk vazifelerinizi bilin! Çevrenize, cemiyetinize, bağlı bulunduğunuz ümmetinize milletinize karşı vazifelerinizi bilin! Sonra mes'ul olursunuz. Sonra Allah'ın himâyesi kalmaz.

Bu bana bir şeyi daha hatırlattı, muhterem kardeşlerim! Peygamber Efendimiz emr-i mâruf nehy-i münker vazifemiz,

farîzamız hakkında buyurdu ki;

“—Ya emr-i mâruf nehy-i münker yaparsınız, ya da Allah başınıza öyle belâlar musallat eder ki, içinizdeki sâlih kimseler, has kullar bile el açar dua eder de Allah o belâyı kaldırmaz.”

Emr-i mâruf nehy-i münker vazifesi nedir?

İyi olan şeyi teşvik etmek, yapmaya yaptırmaya çalışmak, öğretmeye yaymaya çalışmak; kötü olan şeyi yaptırmamaya, engellemeye gayret etmek.

Gücün yetiyorsa, bulunduğun yerde içki içirtme!
Gücün yetiyorsa, bulunduğun yerde edepsizlik,
ahlâksızlık yaptırtma! Gücün yetiyorsa kirliliği,
pisliği önle; aldatmayı, dolandırmayı önle;
zulmü, gadri önle! Gücün yetiyorsa buna çalış!

Emr-i mâruf nehy-i münker yapmadı; o zaman mahvolur! Sâlih kimseler dua ediyor. Duası çok makbul mübarek bir insan, ak sakallı, pîr-i fâni; bir hastaya dua etti, şıp diye hastalığı geçti; çocuğu olmayan bir kimseye dua etti, hemen ertesi sene çocuğu oldu. Duası çok makbul... Onun bile o hususta duasını Allah kabul etmez.

Ben bir hadîs-i şerif okudum, tüylerim diken diken oldu!

Peygamber Efendimiz'den rivayet olunmuş ki:

“—Âhir zamanda, ümmet fesada uğradığı zaman, yani bozulduğu zaman, Allah'ın yolunda gitmeyip de yanlış bir yol tutturdıkları zaman, sâlih kimseler dua ederler:

‘—Yâ Rabbi! Şu Ümmet-i Muhammed'e rahmeyle, işlerini kolaylaştır. Düşmanlardan kurtar. Şöyle eyle, böyle eyle...’ diye dua eder.

Hoşuma gitti: Kâbe-i Müşerrefe'nin etrafında tavaf ederken herkes, “Aman yâ Rabbi! Beni cehennemden koru! Aman yâ Rabbi! Bana cenneti nasip et!” diye dua ediyor. Bir mübarek, iki gözü iki çeşme:

“—Yâ Rabbi! Ümmet-i Muhammed'e rahmeyle... Yâ Rabbi! Ümmet-i Muhammed'in mazlumlarını koru... Aman yâ Rabbi! Ümmet-i Muhammed'i

lütfunla ıslah eyle... Aman yâ Rabbi! Müslümanların gönüllerini birbirine cem' eyle, kardeşlik şuuruna nâil eyle..."

Baktım, hiç kendisinden bahsetmiyor; hep ümmete dua ediyor. Hadîs-i şerifte diyor ki: O zamanda o sâlih kula Allah-u Teâlâ

Hazretleri buyururmuş ki:

“—Sen kendine dua et, onlara dua etme! Ben onlara kızgınım!” Allah’ın kızgınlığına uğramak ne kötü şey!

“—Ey sevgili kulum! Ben seni seviyorum ama onlar için benden bir şey isteme, ben onlara kızgınım. Ben onlara yapacağımı biliyorum!”

Bu hadîs-i şeriften insanın tüyleri diken diken olur!

Allah’ın gazap ettiği bir kul olmak, kızdığı bir kul olmak ne kadar kötü! İstersen dünyaları al... Boğaziçi’nde köşkün olsun, bankalarda yığın yığın hazinelerin olsun; ne kıymeti var? Allah sevmedikten sonra ne kıymeti var kardeşim?

Allah’ın rızasını ara! Allah’ın rızasını gözet! Allah’ın yolunda yürümeye gayret et. Allah’ın gazap etmediği, sevdiği bir insan olmaya gayret et. Tedbirini al, takdir Hüdâ’nındır; ne dilerse öyle yapar. Ne gelirse sabredersin. Ama sen tedbirini al, “Ben elimden geleni yaptım.” dersin. Tedbirini almazsan mes’ul olursun.

c. Abdestliyen Uyumak

Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Âs RA –babası da kendisi de sahabi– rivayet eylemiş. Dört Abdullah'tan, mübarek, alim Abdullah'tan birisi bu, *Abâdile-i Erbaa*'dan.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:⁵

مَنْ نَامَ وَهُوَ وَجَالِسٌ، فَلاَ وَضوءَ عَلَيْهِ؛ فَإِذَا وَضوءَ
عَجَنَّبَهُ، فَعَلَى الْوُضوءِ

(طس. عن ابن عمر)

RE. 445/6 (*Men nâme ve hüve câlisun, felâ vudûa aleyhi; feizâ vadaa cenbehû, fealeyhi'l-vudûu*)

(*Men nâme ve hüve câlisun*) “Bir insan oturduğu yerde içi geçer de uyursa...” Uyur mu? Uyuruz. İnsan yorgun olur, erken kalkmış olur, geç yatmış olur; uyur.

“–Allah Allah... Uyuyuvermişim. Nasıl olduğunu da hiç anlayamadım.”

Almanya'da bir arkadaşım var. Akşam eve geldi, gülüyor ama tebessümü acı... Yani çok korkmuş, şafak atmış. “Bugün otobanda giderken...” Orada 150-160 süratle, hızlı gidiliyor. Yol müsait. “Öyle giderken uyumuşum, rüya da gördüm.” diyor. Direksiyonun başında uyumuş, rüya da görmüş, bir uyanmış... Yine bir şey

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.152, no:6060; Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.343, no:26354; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.464, no:24027.

olmamış. Rüyayı çok kısa bir zamanda görmüş demek ki... İnsan uyur. Direksiyonda uyumak istemez ama orada bile uyumuş.

Bir de cuma hutbesi oldu mu... Zaten şeytanın işidir. İmam efendi cuma günü minbere çıkar; başlar horultular... Yandaki dirsek yapar; “Şışt, uyuma!” diye... Çünkü rahatı gördü müuyumaya başlıyor.

İlim meclisinde uyumak şeytânîdir. Bunu bilin ki o Rahmânî bir uyku değil. İlim meclisinde uyumak olmaz. İlme kendini verirsen uyumazsın.

Meraklı bir şey olsa... “Hiç para vermeden 100’er bin lira para kazanacaksınız. Şimdi size usûlü söylüyorum.” desem herkesin gözü dört açılır.

Sen dininin ahkâmını merak edersen, uyumazsın.

Tabii hocalara da biraz iş düşüyor. Herkesin bildiği bir tarzda basmakalıp bir şeyi anlatınca, “Ey mübarek cemaat-i müslimîn! Şu şöyle oldu...” deyince; “Haa, hoca şundan bahsedecek, şunları söyleyecek.” Bildi, tamam, o zaman uyku basıyor.

Ama olsun; “Et-tekrâru ahsen, velev kâne yüz seksen” demişler. Yine dinle, sevabı var, feyzi var, bereketi var... Uyumaması lâzım. İnsan uyuyuverdi... Oturduğu durumda uyudu. Cuma günü safta otururken uyudu. Ne olacak? Çıkıp dışarıda tekrar abdest mi alsın?

Hayır! Peygamber Efendimiz: “Otururken uyuyan kimsenin abdest alması gerekmez.” diyor. Neden?

Tabii bazı şeylerin hikmetini anlarız, bazılarını anlayamayız, anlamak için uğraşırız. Otururken insan uyusa bile abdesti bozulmaz, yani bozulmayacak durumda olur.

“Bir yere yaslandı mı...” diyor Efendimiz, bu hadîs-i şerifinde... Yanını yere koydu mu... “Durun bakalım, biraz bana yer verin...” Elini yastık yaptı, uzandı. Uyudu mu abdesti gider.

Bizim mezhebimizde fukahâmımızın görüşü de işte bu hadîs-i şerifte anlatılmış, bu tarzda.

d. Zikrederek Uyumak

Gelelim bundan sonraki hadîs-i şerife... Bu hadîs-i şerif de Deylemî’de zikredilmiş. Râvisi el-Hakem ibn-i Umeyr.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁶

مَنْ نَامَ عَلَى تَسْبِيحٍ، أَوْ تَكْبِيرٍ، أَوْ تَهْلِيلٍ، أَوْ
تَحْمِيدٍ، بَعَثَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ وَمَنْ نَامَ عَلَى
غَفْلَةٍ، بَعَثَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ فَعُودَ وَانْفِ
سَكْمُ الذِّكْرِ عِنْدَ النَّوْمِ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُمَيْرٍ)

RE. 445/7 (*Men nâme alâ tesbîhin, ev tekbirin, ev tehlîlin, ev tahmîdin, buise aleyhâ yevme’l-kiyâmeti; ve men nâme alâ gafletin,*

⁶ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.494, no:5535: Hakem ibn-i Umeyr RA’dan.

Câmiü’l-Ehâdîs, c.XXI, s.461, no:24018.

buisse aleyhâ yevme'l-kıyâmeti; feavvidû enfüseküümü'z-zikre inde'n- nevm)

(Men nâme alâ tesbîhin) “Her kim ki tesbih etmiş olarak, *(ev tekbirin)* tekbir çekmiş olarak, *(ev tehlîlin)* *Lâ ilâhe illa'llâh* demiş olarak, *(ev tahmîdin)* *El-hamdü li'llâh* demiş bir vaziyette uyumuşsa; *(buisse aleyhâ yevme'l-kıyâmeti)* kıyamet gününde bu uyuduğu güzel tesbihler, tekbirler, *Lâ ilâhe illa'llâh*'lar, *El-hamdü li'llâh*'lar ile kalkar, ba's olur.”

(Ve men nâme alâ gafletin) “Her kim ki gaflet ile uyumuşsa, *(buisse aleyhâ yevme'l-kıyâmeti)* kıyamet gününde gafletle kalkar.”

(Feavvidû enfüseküümü'z-zikre inde'n-nevm) “Onun için, kendinize uyumaya doğru varırken zikir alışanlığı edinin, âdet hâline getirin. Uyurken tesbih çeke çeke uyuyakalın!”

“—*Tesbih* ne demek?”

Tesbih, kısacası *Sübhâna'llah* demektir. Tabii *Sübhâna'llah*'ın arkasında *Sübhâne'llezî kezâ kezâ...* çeşitli sıfatlar, sıla cümleleri gelebilir. *Sübhâna'llah*, “Yâ Rabbi! Sen her türlü noksandan münezzehsin. Her türlü kemâlâta sahipsin. Her şeye gücün yeter. Her şeyin güzeldir. Her şeyin tamdır.” demektir.

“—*Tekbir* ne demek?” *Allâhu ekber* demek.

“—*Allâhu ekber* ne demek?”

Allah-u Teâlâ Hazretleri hiçbir şeyle mukayese edilmeyecek kadar büyüktür. Hiçbir şeyle mukayesesi mümkün değil. Büyüklüğünü anlamanın imkânı yoktur. Bu akıl o kadar

büyüklüğü kavrayamaz. Ama ayet-i kerîmede buyruluyor ki:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالرُّسُلَ جَمِيعًا لَقَبِضَتْ
هَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتِ مَطْوِيَّاتٍ بِيَمِينِهِ

(الزمر: ٦٧)

(*Ve mâ kaderu'llàhe hakka kadrihî*) [Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler.]

“İnsanlar Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kadrini anlayamadılar, takdir edemediler. (*Ve'l-ardu cemîan kabdatuhû yevme'l-kıyâmeti*) Kıyamet gününde bütün yeryüzü onun için bir tutamdır.” (*Ve's-semâvâtu matviyyâtun bi-yemînihî*) Yedi kat sema, yıldızlar âlemi Allah-u Teâlâ Hazretlerinin kudreti elinde dürülmüş haldedir.” (Zümer, 39/67)

“—Semalar avucu içindedir.” diyelim. Ama tabii Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin *yemîn*'i ne demek, muradını Allah-u Teâlâ Hazretleri bilir. Fakat şu bizim büyük büyük varlıklar olarak gördüğümüz yerler gökler Mevlâmız'ın avucu içindedir. Öyle azamet, öyle kibriya sahibidir.

Tekbir o.

“—*Tehlil* ne demek?”

Kısaca, *Lâ ilâhe illa'llâh* demek.

“—O ne demek?”

Allah'tan gayrı ilah yok demek.

“—Allah'tan gayrı ilah yok.” ne demek?

Tapınılacak başka varlık yok. Kulluk edilecek başka varlık yok.

O tektir. Sadece ona tapılır.

“—Putlara tapsak da onlar ona şefaathçi olsa...”

Eski müşrik Araplar öyle demişler. Öyle şey yok. Allah’a hiçbir şeyi şerik koşmak yok. Mevlâmız şeriksiz, nazîrsiz, ortaksız, misalsiz, misilsiz...

Ancak ona ibadet ederiz. Ancak ona kulluk ederiz. Ancak ondan yardım dileriz. Her şey zaten ondan gelir.

Ne kahrı dest-i âdâdan, ne lütfu âşinâdan bil.

Umûrun Hakk’a tefvîz et, Cenâb-ı Kibriyâ’dan bil.

Sana kahr geldi, bir yerden bir tokat yedin; ticarî hayatta tokat yedin, içtimâî hayatta tokat yedin...

“—Falanca yaptı...”

O yaptı ama o sebep; müsebbib Allah-u Teâlâ Hazretleridir, onu sana göndermiş.

Bir lütfâ erdin, filanca sana getirdi. Ama asıl lütuf Allah’tandır. Ona da teşekkür et ama bil ki Allah nasip etmeseydi o getiremezdi, yarı yolda kalırdı, mümkün değil. Nasip eden Allah.

Ben Nasreddin Hoca’nın bazı fıkralarını vaazda anlatıyorum.

Hoşuma gidiyor. Güzel fikirleri ihtivâ ediyor. Ana fikri güzel. Güya Timur —halbuki Timur’la muâsır mı değil mi, belli değil— yoldan geçeni çeviriyormuş;

“—Gelin bakalım karşıma...” Soruyormuş:

“–Ben zalim miyim, mazlum muyum?”

Orduyla geldin, burayı istilâ ettin, şehirleri yaktın yıktın, mallara el koydun.

“–Zalimsin!”

“–Vay edepsiz!” Pat küt pat küt dövdürtüyormuş. Kendisine zalimsin diyenleri dövdürtüyormuş.

Onun dayak yediğini gören bir başkası bu sefer ne diyecek?

“–Yok yok, zalim değilsin, mazlumsun.”

“–Yahu edepsiz! Bu kadar şey yapıyorum, kim bana ne yapmış ki? Seni yalancı dalkavuk seni!..” Onu da dövüyormuş.

“–Zalim” diyeni de dövüyor, bir bahane buluyor, “mazlum” diyeni de dövüyormuş. Demişler ki;

“–Hocam bu adamdan bıktık yahu... Gel de şuna bir şeyler söyle. Tatlı sözlüsün, güleç yüzlüsün, hikmetli konuşursun. Bizi bu adamdan kurtar.”

“–Olur.” demiş.

Onun o adam çevirdiği yerden yürümüş.

“–Gel Hoca buraya!” demiş, onu da almış.

“–Söyle bakalım; ben zalim miyim, mazlum muyum?” Nasreddin Hoca demiş ki:

“–Sen bizlere Allah’ın adalet kılıcısın. Zalim biziz ki Mevlâ seni gönderdi bize!”

Çok hoşuma gidiyor... “Zalim biziz ki Mevlâ seni gönderdi bize...” Yani tokat Timur’dan ama müsebbib Allah-u Teâlâ Hazretleri. Bunlar cezayı hak ettiler de onunla cezalandırıyor.

Bu sözler nereden açıldı?

Lâ ilâhe illa'llah, güç kuvvet Allah'tadır.

Hayrihî ve şerrihî mina'llâhi teâlâ, hayır ve şer Allah'tandır.

Sen kulluğunu iyi yap, bak nasıl olacak iş. Sen cezayı hak ediyorsun, ondan sonra:

“—Ali yaptı, Veli yaptı, Ahmet yaptı, Mehmet yaptı...” diyorsun. Kabahat sende; kabahati sen işledin, ondan.

Lâ ilâhe illa'llah'ın çok mânaları var. İnsan işin derinliğine daldı mı, *Lâ ilâhe illa'llah* üzerinde aylarla yıllarla konuşur. Çok derin mânası var...

(*Ve't-tahmîd*) *Tahmid* de *El-hamdü li'llâh* demek.

“—*El-hamdü li'llâh* ne demek?”

“—Allah'a hamd olsun.” demek.

“—Allah'a hamd olsun.” ne demek?

“—Yâ Rabbi! Her türlü övgü, medih sanadır.” demek.

“—Neticede sen veriyorsun, onun için sanadır.” demek. “Her türlü kemâlât ile muttasıfsın, onun için sanadır.” demek.

Güzel şey övülmez mi? “Aferin, çok güzel yapılmış!” denmez mi? Allah-u Teâlâ Hazretleri de her türlü kemâlâtın sahibi olduğu için “*El-hamdü li'llâh*, hamd Allah'adır.” diyoruz.

(*Men nâme alâ tesbîhin, ev tekbirin, ev tehlîlin, ev tahmîdin*) İşte insan bu güzel sözlerle, bunları söyleye söyleye, bu fikirleri düşünme düşünme uyuyup kalırsa ne olacak?

(*Buisse aleyhâ yevme'l-kıyâmeti*) Bunları îtiyat edinmiş olan bir insan rûz-ı mahşerde, kıyamet koptuktan sonra kabrinden kalkarken de *Sübhâna'llâh*'larla, *El-hamdü lillâh*'larla, *Allâhu ekber*'lerle, *Lâ ilâhe illa'llah*'larla kalkar.

وَقَالَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ، إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ

(فاطر: ٣٤)

(*Ve kâlû'l-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen, inne rabbenâ legafûrun şekûr.*) [Cennette şöyle derler: Bizden bu üzüntüleri bertaraf eden Mevlâmız'a hamd ü senâlar olsun. Doğrusu Rabbimiz çok bağışlayan, çok nimet verendir.] (Fâtır, 35/34)

Mü'min kullar şükrede ede, hamd ede ede kalkacak; buna kendisini alıştıırırsa...

(*Ve men nâme alâ gafletin*) “Her kim ki gafletle uyudu...” Ne abdesti var, ne namaz kıldı... Televizyonu seyretti etti, akşam da zaten midesini mumbar dolması gibi doldurdu; yedi yedi yedi... Zaten ayakta durması mümkün değil. Gözleri süzülürken, televizyonu seyrederken uyudu kaldı.

Ondan sonra da teheccüd vakti geçti, sabah namazı vakti geçti...

Saat çaldı saat 8'de...

“—Aman! Daireye geç kalıyorum!”

Gözleri çapaklı ayıp olur; hemen yüzünü yıkadı, pantolonu giydi... Hani sabah namazı? Hani yatsı namazı? Hani gece ibadeti?..

Allah ıslah etsin...

(*Buise aleyhâ yevme'l-kıyâmeti*) “Böyle gafletle yatan da yarın kıyamet gününde gafletle kalkar.”

Bu uyku bir küçük ölümdür, kardeşlerim! İnsan yatar; ya uyanır, ya uyanmaz. Böyle zikirle yatarsa, iyi kalkar. Gafletle yatarsa, gafletle kalkar.

Onun için, (*feavvidû enfüsekü mü'z-zikre inde'n-nevm*) “Uyurken zikri kendinize âdet, îtiyat hâline getirin!” diye Efendimiz böyle tavsiye etmiş. Benden söylemek.

Bu hadîs-i şerif de zikr ü tesbihâtın dinimizde mevcut olduğunun delillerindendir. Büyüklerimiz yolunun sağlam, doğru olduğunun işaretlerindendir.

e. Adak Adamak

İzin verirseniz bir hadîs-i şerif daha okuyalım.

Bu hadis-i şerif, Hz. Âişe RA Anamız'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şeriftir. Allah şefaatine nâil etsin...

Hız. Âişe, çok hünerli bir validemiz. Doktor gibi tıp bilirmiş. Çok güzel ferâiz bilirmiş; matematik bilgisi ister, yani insanın zihninin gelişmiş olması lazım. Pek çok kimse gelir; “Ya validemiz, işte şöyle oldu böyle oldu... Şu miras taksimi nasıl olacak?” diye, ince hesapları ondan sorarlarmış. Râvi yemin ederek söylüyor:

“—Çok meşhur büyük sahabenin Hız. Âişe'ye mesele sormaya geldiğini bilirim.” diyor.

Kendisi de demiş ki:

“—Ey halacığım, ey teyzeciğim! Rasûlüllah’ın zevcesisin, müslümanların anasıdır, senin dinî bilgine hiç şaşmıyorum. Şu tıbbı nereden öğrendin? Şu doktorluğu nereden öğrendin?” diye sormuş.

Çok güzel ilaçlar bilirmiş. O zamana göre çok güzel tedavi bilirmiş. Allah şefaatine erdirsin... Evlatlarımızı Hz. Âişe Validemiz’in yolunda eylesin... Hanımlarımızı Hz. Âişe Validemiz’in yolunda eylesin... Yani uyanık, bilgili, gördüğünü kapan, öğrenen...

Müslüman öyledir, âciz değil...

Şimdi ben üzülüyorum. Sizinle dertleşiyorum... Hacda bakıyorum müslüman kadınlarına; şişman, adım atamıyor, nefes alamıyor, yanaklarından ter boşanıyor... Ya çakı gibi olması lazım! Erkeği de kadını da uyanık, zeki, anlayışlı, basiretli, dikkatli, intibak etmiş olacak. İyi bir anne, bir evin direğidir; kocasını da çeker çevirir, çoluk çocuğunu da çeker çevirir. Politika yapar, piyazlar, ne yaparsa yapar; çocuğuna Kur’an öğretir, dinini öğretir, Müslümanlığın inceliklerini öğretir. Anne çok kıymetli. Evlat, babadan ziyade anne terbiyesi alır. Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri evlatlarımızı, hanımlarımızı, kızlarımızı Hz. Âişe yolunda eylesin...

Onun rivayet ettiği bu hadis-i şerif nezir mevzuunda.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁷

مَنْ نَذَرَ أَنْ يَطِيعَ اللَّهَ، فَلْيُطِيعْهُ؛ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ

يُطِيعَ اللَّهَ، فَلَا يَعْصِهِ

(حم.خ.د.ت.ن.ه.حب.عن عائشة)

(Men nezere en yutîa'llâhe, fe'l-yuti'hu; ve men nezere en ya'siya'llâhe, felâ ya'sîhi.)

(Men nezere en yutîa'llâhe) “Her kim Allah’a itaat etmek mevzuunda nezretmişse, adak adamışsa, (fe'l-yuti'hu) nezrine vefa gösterebilir, riâyet etsin. (Ve men nezere en ya'siya'llâhe) Her kim ki Allah’a isyan vâdisinde, günah yolunda nezirde bulunmuşsa, (felâ ya'sîhi) Allah’a isyan etmesin, o nezirini tutmasın.”

Bunu birazcık açıklayıvereyim. Çünkü oluyor, canlı bir mesele... Nezir ne demek?

Nezir, bir insanın kendi kendisine gerekli olmayan, mecburiyet olmayan şeyi bir şarta bağlı olarak mecbur etmesi demek. Meselâ:

⁷ Buhârî, *Sahîh*, c.XX, s.399, no:6202; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.498, no:1446; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IX, s.116, no:2862; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.127, no:3746; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.336, no:2117; İmam Mâlik, *Muvatta'*, c.III, s.678, no:1726; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.76, no:4349; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.233, no:4387; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.68, no:19843; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.352, no:2241; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.134, no:4748; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.241, no:2338; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.13, no:5852; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.III, s.133, no:4459; İshak ibn-i Râhaveyh, c.II, s.391, no:944; Hz. Aişe RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.231, no:5606; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.710, no:46462; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.465, no:24030.

“—Eğer imtihanı geçersen bir kurban keseceğim.”

İmtihan geçilince kurban kesmek dinimizin bir mecburiyeti değil. Ama gönlünden koptu...

“—Eğer bir erkek çocuğum olursa, bir kurban keseceğim!”

“—Beş tane kız oldu, altıncısı erkek olursa, iki kurban keseceğim!”

Bir tane kesmek, iki tane kesmek... Veyahut;

“—Cümle cihan halkını davet edeceğim, şu kadar bir ziyafet çekeceğim.”

Böyle bir nezir...

“—Eğer şu işten kurtulursam, şu ticarî borcumu ödersem şöyle yapacağım, böyle yapacağım... Filancaya gideceğim, filanca hayır kurumuna, filanca vakfa bu kadar para vereceğim...” dedi.

Tamam, bunlar güzel şeyler, yapılabilir.

Kimisi de diyor ki:

“—Eğer şu işim olursa on şişe rakı içeceğim.”
Tevbe estağfirullah!

“—Ya etme, içme...”

“—Nezrettim, adak adadım.” diyor meselâ...

Bu hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“—Bir insan iyi sevaplı bir şey adamışsa, ona vefa gösterebilirsin, yapsın.”

Çünkü İslâm'da söz önemlidir. Bizi cennete götüren şey nedir?

Çok şeyler var da; şu dil insanı cennete götürür.

Cehenneme götüren şey nedir? Birçok sebepler vardır da; şu dil çok insanı cehenneme götürür. İnsanların cehenneme gitmesine sebep olur. Bu ağzımızın içindeki şu küçücük et parçası insanı mahveder veya ihyâ eder.

Söz ola kese savaşı,

Söz ola bitire başı.

Söz ola ağulu aşı,

Yağ ile bal ede bir söz.

Öyle söz olur ki kavgayı keser, savaşı bitirir, sulh olurlar. Tatlı güzel konuşur, ikna eder.

Söz ola bitire başı. *Bitirmek*; iyi etmek. *Baş*; yara. “Öyle söz olur ki yarayı iyi eder.” Maddî mânevî yarayı tedavi eder, merhem olur.

Bazıları da diyor ki:

Söz ola kese savaşı,

Söz ola kestire başı.

O da doğru. Ama Yunus’un söylediği; *Söz ola bitire başı*’dır. İşin doğrusu o. Oradaki başın yara mânasına geldiğini bilmediği için, o devrin Türkçesini anlayamadığı için, bu sefer başı kestirmekten tutturmuşlar. O da doğru... Bir yanlış söz söyler, bir yanlış iş yapar, kelle gider... Maddeten veya mânen gider.

Söz ola ağulu aşı,

Yağ ile bal ede bir söz.

Zehirli bir aş, acı, kıymetsiz, tadı tuzu olmayan bir şey bal kaymak olur. “İki gönül bir olursa, samanlık seyran olur.” dediği gibi... Muhabbet olunca acı aş da tatlı olur. Söz çok kıymetli.

Onun için, İslâm söze önem vermiştir.

“—Ben şaka yaptım, karımı boşamak niyetinde değildim.” Öyle şey yok. Bu şakaya gelmez. Dil önemli...

“—Şaka yapmıştı, söyleyiverdim.” Öyle şey yok. Sözüne uyacak.

Nezir konusunda Kur’ân-ı Kerîm’de de bir âyet-i kerîme hatırlayıverdim. Hz. Meryem Validemiz’in anası Meryem Validemiz’e hamile, daha doğum olmamış, buyuruyor ki:

إِذْ قَالَتْ امْرَأَةٌ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي
بَطْنِي مِ حَرًّا فَتَقَبَّلْهُ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ

(آل عمران: ٣٥)

(*Rabbi innî nezertü leke mâ fî batnî muharraran fetekabbel minnî*) “Yâ Rabbi! Şu benim karnımdaki yavrumu senin yoluna adadım, muharrer olarak senin dinine adadım. Benden kabul eyle!” (Âli-İmran, 3/35)

Muharrer ne demek? O devrin dinî örfüne âdetine göre evlâdını, “Bu evlâdımı ibadethaneye vakfedeceğim; ibadet ehli, din adamı olsun.” diye, Allah yoluna adarlardı.

“—Karnımdaki yavrumu ibadete adadım.” diyor.

Din adamı olacak, ibadet ehli olacak. Yani kendisi evlâdını başka işlerde kullanmayacak, din yoluna verecek.

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ
وَاللَّأُكْلَ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتُ

(آل عمران: ۳۶)

(*Felemmâ vadaathâ kàlet rabbi innî vada'tühâ ünsâ*) “Doğduğu zaman da, ‘Yâ Rabbi, şimdi halim ne olacak; bu kız doğdu.’ demişti.” Yâni o, oğlan olacak da, din adamı olacak da, hizmet edecek diye düşünüyordu ama kız olunca şaşırılmıştı. (*Va'llahu a'lemü bimâ vadaat*) Ama, Allah-u Teâlâ Hazretleri onun ne olacağını, doğmadan evvel biliyordu.” (Âl-i İmran, 3/36)

Söz kesinleşti, neticede Meryem Validemiz'i mâlum ibadethaneye verdiler, vakfettiler. Allah-u Teâlâ Hazretleri, adak olarak kendi dinine hizmet etsin diye sunulan Meryem Validemiz'i kabul eyledi. O da ibadethanede Allah'a ibadetle vakit geçirdi. Allah'ın sevgili kulu oldu, cennetlik hatunlardan birisi oldu.

Hıristiyanlar Müslümanlığı bilmezler. Bilseler bizim Meryem Validemiz'i ne kadar sevdiğimizi... Çocuklarımıza Meryem adını koyduğumuzu... Hz. İsa AS'ı bir peygamber olarak tanıdığımızı bilseler insafa gelip müslüman olurlar. Ama bilmiyorlar!

Kabahatin bir kısmı da bizde; bildirmek için sağlam çalışma yapmamışız! Adamlar ta bizim memlekete, müslüman mahallesinde salyangoz satmaya geliyorlar da, biz oralara İslâm'ı anlatmak için organizasyonumuzu sağlam kuramamışız. Biz sağlam kuramayınca, onlar

bâtıl yolda olduğu için, dini de yanlış yolda kullandıklarından, dünya üzerinde insanlığa çok zararlı oluyorlar.

Biz İslâm'ı tebliğ edeceğiz.

Bizim kardeşlerimizden bir grup Amerika'ya gitmiş. Söz sözü açıyor ama güzel şeyler bunlar, dikkat edin, vazifenizi bilin! Washington camiinde konferans vermeye kalkmışlar. Hoparlörü de dışarıya vermişler. Dışarıdan duyuluyor:

“—Hıristiyanlık, Müslümanlık, Hz. İsa AS, Hz. Muhammed AS...” Böyle sözler...

Dışarıdan geçen bir Amerikalı dinlemiş, ilgisini çekmiş, durmuş. Hoparlörden konuşmayı biraz dinlemiş. Bakmış canlı, enteresan bir mevzu; kendisinin ilgisini çekmiş, içeri girmiş. Bakmış, yer müsait, oturmuş. Sonuna kadar dinlemiş. Adamlar anlatıyorlar:

“—Hak din İslâm'dır. Hz. İsa da bir peygamberdi. Allah'ın oğlu olmaz. Bir kuldu, peygamberdi. Annesi de sıddîka idi, bir sâliha hatun idi, ehli namus, Meryem el-Betûl, pak bir kimseydi. O devir geçti. Allah ondan sonra bir peygamber daha gönderdi. Nasıl İbrâhim AS peygamberse, nasıl Mûsâ AS peygamberse, nasıl Harun AS peygamberse, nasıl Yahya AS peygamberse, Hz. İsa da bir peygamber. Niye ötekilere de kullanılan o sıfatı berikisine kullanınca ona Allah'ın oğlu diyorsunuz? Böyle şey olmaz!” diye, İncil'den onlara misaller vererek, ayetleri okuyarak güzelce ikna etmişler.

Amerikalı demiş ki:

“—İkna oldum. Tamam, müslüman olmayı kabul ettim. Ne yapmam lazım?”

Demişler ki:

“—Öyle merasime lüzum yok. (*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) dersin, işte İslâm'a girdin...”

Çünkü bu bir kabul meselesidir. “Allah'ın varlığını birliğini kabul ediyorsun. Hz. Muhammed'in onun Rasûlü olduğunu kabul ediyorsun. İslâm'a girdin.” demişler.

“—Sonra ne yapmam lazım?” demiş.

“—Belki yıkanmadığın için yıkanman gereken bir durum vardır, yıkanman lâzım. Gusûl abdesti al!” demişler.

“—Pekiyi, siz benim kalbimi iman ile temizlediniz, bütün bâtıl itikatlardan pak eylediniz; ben de gideyim evde dışımı pak edeyim!” demiş.

Abdest almış, yanlarına gelmiş, gruplarına katılmış. Derslerine devam etmiş. Güzel müslüman olmuş. Hatta Ortadoğu'ya gelmiş, Kuveyt'i gezmişler, Mısır'ı gezmişler. Hac mevsiminde haccetmişler. Oradan da Pakistan'a gitmişler. Pakistan'da binlerce insanın toplandığı büyük bir toplantıda söz almış. Demiş ki:

“—Ey müslümanlar! Allah sizlerden razı olsun. Ta Amerika'ya geldiniz, bizi yanlış bir inançtan kurtardınız. Hak yola girmemize vesile oldunuz. Ben mühendisim. Dünya ilimlerine sahibim. Siz din yolunda çalıştınız, yetişmiş bir mühendis kazandınız. Üniversite parası vermenize lüzum

yok. İşte bir müslüman mühendis kazandınız. Buna devam edin, bu kârlı bir iş...”

Çünkü yetişmiş insanı kazanıyor. Küçükten çocuğu yetiştirmeye çalıştırırsın; ilkokulda tamam, ortaokulda tamam, lisede kaçar, kayar, düşer, yanlış yollara gidebilir.

“—Siz yetişmiş bir insan kazandınız. Size müteşekkirim. Bu yola devam...”

“—Ama iki elim yine kıyamet günü yakanızda olacak!” demiş.

Şaşırılmışlar; “Allah Allah, ne biçim adam, hem teşekkür ediyor hem de bizi tehdit ediyor!”

“—Niye?” demişler. Demiş ki:

“—Niye on sene önce gelmediniz Amerika’ya? O zaman benim anam sağdı, ona da söyledim, o beni severdi, o da müslüman olurdu. Şimdi yanlış bir inançla âhirete göçtü. Anam babam müslüman olmadı. Halbuki ben onları seviyordum. Bâtıl bir inançla göçtüler. Siz geç geldiğiniz için Amerika’ya, bunun hesabını size rûz-ı mahşerde soracağım!” demiş.

Dünya bizi bekliyor, kardeşlerim! Dünya müslümanlara muhtaç! Dünyada müslümanlar meydanda olmadığı için edepsizler meydanda... Komünisti meydanda, kapitalisti meydanda...

Güney Afrika’daki ırkçılık hadiselerini görmüyor musunuz? Zencinin renginden dolayı horlandığını görmüyor musunuz? Afrika’da dönen dolapları, Orta Amerika’da gerillaların yaptığını görmüyor musunuz?

Dünya kaynıyor! Dünya insanlığa muhtaç, insafa muhtaç. Merhamete muhtaç, imana muhtaç, inanca muhtaç, nasihate muhtaç... Biz de yan gelmiş yatıyoruz. Olmaz! Allah bunu bizden sorar!

Oranın zavallıları da sıkıştığı zaman soracak:

“—Niye gelmediler yâ Rabbi!” diye onlar bizden hesap sorarlar. Biz de vazifemizi yapmadığımız zaman, tedbirimizi almadığımız takdirde, almamış isek biz de o sorgunun, sualin muhatabı oluruz!

Evlâdımız bizi sorgu sual eder. Çünkü bakıyorsun babası iyi, anası iyi; çocuk sapıtmış. Gördük... Geçtiğimiz devrelerde gördük. Anarşist mücadelede öldürüldü. Babası camiden çıkmayan insan... Öyleleri de oldu. İsmi hatırlayamayacağım ama Ankara’da beş vakit namaz kılan bir kimsenin çocuğu. Çocuğu babasının yolundan saptırılmış.

Onun için, çalışacağız! Bütün dünya bizi bekliyor! Bizim çalışmamızı... Yani bizim çalışmamıza bağlı. Biz çalışmazsak, o adamların dünya hırsından gözleri dönmüş.

Neden Güney Afrika’da bu kıyametler kopuyor?

Ah canım kardeşim; elmas madenleri var, uranyum madeni var, filanca var falanca var... O kör olasıca elmasın yüzünden oluyor bunlar! O insanların o ızdırap çekmesi o işte materyalistlikten, imansızlıktan oluyor. Nefret ediyor insan... “Elmas yüzük takmayın!” diyeceğim,

yazacağım. Kendi çoluk çocuğumuzda da var ama yazacağım. Elmas yüzük takmayalım. On-
dan oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize vazifesini müdrik, şuur-
lu olma nimetini ihsan eylesin... Rızası yolunda ömür geçirmeyi nasib eylesin... Rızasına aykırı yollardan kurtarsın... Adımlarımızı, oradan nasiblerimizi kessin... Haramlardan bizi korusun, kurtarsın... Sevdiği, razı olduğu kullarının zümresine dünyada, âhirette dâhil eylesin... İyi kullarından ayırmasın... Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

11. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

